

«Корона Карпат-2021» – творити і захищати

Юлій Швець

Кадр з фільму «**Антон і червона химера**».
Режисер Заза Урушадзе, 2021.

Місто-курорт Трускавець, у якому більшість населення не страждає ковід-ідіотизмом і радикально вакциноване (п'ята його частина – лікарі), вразило комфортним затишком і ні на що не схожою атмосферою кінофестивалю «Корона Карпат», позбавленого пафосу, гламуру й фанберії. Все по-домашньому... і навіть вхід на всі кінопокази вільний (тобто безкоштовний): вибирай до вподоби та насолоджуйся великим екраном, якщо ти від нього навіть відвик.

Насолоджуватись цього року справді було чим: майже п'ятдесят стрічок у трьох конкурсних програмах (повний метр, короткий метр, українські кіношколи) та фільми позаконкурсної програми. І все це – не «потокowo-безадресно-міжнародне», а українське, рідне.

Одна зі стрічок, продемонстрованих поза конкурсом, – дебют у кіно театрального режисера Олександра Короля з Дрогобича «**Стрий. Легенда**» – створена виключно на кошти Трускавецької фільм-комісії. Стрічку неможливо аналізувати лише за законами великого ігрового кіно, тим більше, що вона на такий статус не претендує. Це масштабна костюмована візуалізація місцевого міфологічного повір'я про юнака Стрия та дівчину Злату, про історію їхнього кохання, яке перемагає усі негаразди і ганьбить підступних ворогів (для дебюту – цілком достойна робота, хоча певне скорочення хронометражу їй би не завадило).

Документальна стрічка «**З України до Голлівуду**» Станіслава Сукненка та Галини Кувівчак-Сахно осягає вже зовсім інші «паралелі». Вже у самій її назві спочатку звертаєш увагу на певно нерівнозначне порівняння країни з окремого кінематографічного регіону. Однак, при її перегляді статусна невідповідність миттєво згладжується – насамперед професіоналізмом авторів та великою любов'ю вихідців з України, що досягли значного успіху в іншій країні, до своєї батьківщини, яка дала початок їхньому життю і кар'єрі. Тож комплексу меншовартості тих, хто й нині продовжує творити на власній землі, стрічка не провокує. Лише відчуття грандіозної радості

за успіхи ближніх, яке, за звичних обставин, так важко дається нам, українцям¹.

У позаконкурсній програмі також запала в душу документальна стрічка Олесі Моргунець-Ісаєнко «**Депортація 44-46**», яка чи не вперше в кінематографічній конфігурації розкрила одну з найганебніших сторінок історії СРСР. Розповіла вона про післявоєнну операцію «Вісла» з «очищення» від українців територій (по «лінії Керзона»), які за рішенням країн-переможниць відійшли до Польщі. Ціна штучно створюваної моноетнічності на прикордонних землях лише за документально підтвердженими матеріалами сягнула сотень тисяч життів, не рахуючи мільйонів долів, понівечених прихованою «етнічною чисткою». Надзвичайно важку для українців трагедію режисерка рефлексує, використовуючи весь арсенал виражальних засобів, характерних як для документального кіно, так і для ігрового: від хронології фактів і показу віднайдених документів до історичної реконструкції, яка переходить в ігрове кіно та анімацію.

«Не було б щастя, та нещастя допомогло» – у правильності цієї приказки був шанс ще раз пересвідчитись, коли трускавецькі кіномеханіки відчайдушно «шукали звук» у одній із конкурсних стрічок. Аби заспокоїти зал, продемонстрували короткометражку, яка брала участь у конкурсі короткого метра. Розповіла вона про боротьбу воїнів УПА проти радянських енкавєєсників у повоєнні роки. Воєнний бійовик з окремими елементами психологічної драми називався «**Схрон**». Створила цю майже відсутню на наших теренах жанрову мініатюру режисерка Оксана Войтенко – чим ще раз продемонструвала, що жінки в українському кіно можуть все (стрічка отримала нагороду як найкращий короткометражний фільм). Хоча дещо складно було прийняти в ній ті універсальні лекала, за якими загалом твориться кіно імперське (невимушеність сцен, у яких людей позбавляють життя).

Унікальність же IX кінофестивалю «Корона Карпат» най-

¹ Детальніше: Лариса Іванишина. Фільм, у якому багато персонажів. // Кіно-Театр - 2020. – № 1. – С. 10–11.

Кадр з фільму «Чорний ворон». Режисер Тарас Ткаченко. 2019.

більше проявилась у конкурсі ігрового кіно, що досяг, здається, свого апогею й навряд чи зможе бути повторений найближчими роками. В програмі опинилися знакові для сучасного українського кіно фільми, які вже здобули прихильність у глядачів і критиків. Кожен з них за своїм професійним та ідейно-тематичним рівнем заслуговує на окрему нагороду.

Пригодницька «драма дорослішання» «**Антон і червона химера**» режисера Зази Урушадзе, тлом якої стали криваві події «громадянської» війни на півдні України 1920-х років, опрацьовує «тему дитинства в часи революції в сучасному ключі, подавши її не як героїку, а як трагедію»². Військова драма «**Черкаси**» Тимура Яценка розповіла про спротив наших моряків військової агресії в Криму (за участь в ній актор Євген Ламах отримав нагороду за найкращу чоловічу роль)³.

Філософська казка для дітей і дорослих «**Пекельна Хоругва**» Сашка Лірника та Михайла Кострова в ясній, яскраволегкій формі розповіла про особливості національного характеру, які допомагають українцям перемагати геополітичних та внутрішніх ворогів⁴.

Гостросюжетна історична драма «**Чорний Ворон**» Тараса Ткаченка виразно продемонструвала, що таке героїзм на матеріалі національно-визвольної війни народу проти російсько-більшовицьких окупантів у 20-х роках минулого століття⁵.

Антиутопія Валентина Васяновича «**Атлантида**» – про недалеке майбутнє Донбасу, який хоча й став формально українським, але «не відбувся» у прямому й переносному сенсах як «екологічна частка» країни – все через грабіжницьке ставлення до його людей і надр олігархічної квазі-

еліти (Валентина Васяновича відзначено нагородою «За пошукове вирішення суспільно-значущої теми»)⁶.

Воєнна комедія «**Наші котики**» Володимира Тихого виявила дещо несподівану точку зору на військові реалії сходу України (режисер отримав відзнаку за найкращу режисуру)⁷. Драма «**Забуті**» режисерки Дар'ї Онищенко аналізує труднощі життя наших громадян на окупованих територіях та в столиці (актриса Марина Кошкіна отримала відзнаку за найкращу жіночу роль)⁸.

Іронічна антиутопія-драма «**Номери**» Ахтема Сеїтаблаєва та Олега Сенцова – про спосіб існування громадян, які своєчасно не захистили демократичні цінності (Олегу Сенцову відзнака за найкращий сценарій)⁹.

У класичній психологічній драмі «**Передчуття**» В'ячеслава Криштофовича за побутовим сюжетом кристалізуються чи не основні морально-етичні проблеми українського буття, що загострюються напередодні російської агресії. Не стала винятком і фантастична притча «**Толока**» Михайла Ілленка, задум якої виник у режисера півстоліття тому, а реалізований був у останні вісім років. Стрічка отримала «Золоту корону» – найвищу нагороду фестивалю. В яскравій дохідливій формі вона зобразила одну з фундаментальних дилем українського буття: увічнену проблему «поновлюваної тимчасовості», локалізовану у відомій глиняній «хатці». Так, кращу не будують, бо підпалять заздрісні сусіди. Каміна теж довго не протримається, бо господарів проженуть, а землі навколо «відіжмуть». Однак, із появою на екрані Богдана Бенюка в ролі веселого «Електрика» (згадаймо тональність «Землі» Олександра Довженка), самого Михайла Ілленка та інших, не менш знакових постатей української культури, – сакральний образ «поновлюваної хатки» трансформується в метафоричний образ цілком технологічного залізного «коня». Козацькі «хатки на колесах», в яких щасливі новітні козаки, виспівуючи народну пісню на новий лад, везуть волонтерські припаси козакам, що воюють на сході, пропонують давній «хатці» свіжу міфологічну альтернативу. Сталість і динаміка мають крокувати поряд, – резюмують автори життєрадісним фіналом фільму¹⁰.

Є надія, що наступний кінофестиваль у Трускавці якісним відбором фільмів продовжить укріплювати національну ідентичність, підтримає зміни в українському кінематографі, продовжить демонструвати стрічки, в яких національний міф (який системно винищувався як за радянських, так і за нових часів) – має він назву «поетичне кіно» чи «міфо-поетичне» – стане початком глибокого осмислення нашої долі та ролі у світі.

² Детальніше: Анастасія Канівець. Дитинство в полоні червоної химери. // Кіно-Театр. – 2021 – № 4. – С. 19–20.

³ Детальніше: Тимур Яценко: «Наше кіно – це патріотичний міф з реалістичним корінням». // Кіно-Театр. – 2020 – № 1. – С. 17–18.

⁴ Детальніше: Юлій Швець. Різдво козацьке: не вір, не бійся, не проси. // Кіно-Театр. – 2020 – № 3. – С. 3–4.

⁵ Детальніше: Анастасія Пашенко. Над ким кряче чорний ворон. Олександр Саква. Дзвони Холодного Яру. // Кіно-Театр. – 2020 – № 2. – С. 6–9. Юлій Швець. Чорний ворон та перелітні птахи: карма покоління. // Кіно-Театр – 2020. – № 5. – С. 5–8.

⁶ Детальніше: Анастасія Канівець. Українська Атлантида. // Кіно-Театр. – 2021. – № 1. – С. 16–17.

⁷ Детальніше: Анастасія Пашенко. Залп сміхом по ворогу. // Кіно-Театр. – 2020. – № 3. – С. 6–7.

⁸ Детальніше: Анастасія Пашенко. Кіно про (не)забутих. // Кіно-Театр – 2020. – № 6. – С. 5–6.

⁹ Детальніше: Анастасія Пашенко. Казка про числа від Олега Сенцова. // Кіно-Театр – 2020. – № 6. – С. 22–23.

¹⁰ Детальніше: Анастасія Пашенко. Толока як спроба української історіософії. // Кіно-Театр. – 2020. – № 4. – С. 10–11.